C/2025/112

10.1.2025

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru

Revize mechanismu EU pro pozastavení zrušení vízové povinnosti

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(C/2025/112)

Zpravodaj: **Ionuț SIBIAN (RO-III)**

Poradkyně	Anca NICOVESCU, poradkyně zpravodaje
Rozhodnutí plenárního shromáždění	30. 11. 2024
Právní základ	čl. 52 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Vnější vztahy
Přijato v sekci	25. 9. 2024
Přijato na plenárním zasedání	23. 10. 2024
Plenární zasedání č.	591
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	250/0/3

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) si je vědom přínosů bezvízového styku pro občany obou stran těchto ujednání, jakož i jeho pozitivních dopadů na další upevňování vztahů EU s jejími partnery. Vízová politika EU by i nadále měla být nástrojem k usnadnění mezilidských kontaktů, cestovního ruchu a podnikání, přičemž by také měla předcházet bezpečnostním rizikům pro EU.

1.2 Současně však EHSV uznává, že bezpečnost EU a jejích vnějších hranic výrazně ovlivnily nedávné geopolitické události. Podporuje tudíž názor, že by se EU měla plně připravit, aby byla schopna rychle reagovat na širokou škálu možných budoucích bezpečnostních rizik, včetně hybridních hrozeb.

1.3 EHSV se domnívá, že je třeba vyjasnit kritéria pro spuštění tohoto mechanismu a současně zajistit jejich dostatečnou pružnost, aby bylo v případě potřeby možné je účinně a rychle uplatnit.

1.4 EHSV doporučuje, aby Komise posoudila nutnost, přiměřenost a důsledky pozastavení osvobození do vízové povinnosti a vzala při tom v úvahu celkové vztahy Unie a jejích členských států s dotčenou třetí zemí, vhodnost pozastavení pro nápravu situace a dopad tohoto kroku na práva státních příslušníků dotčené země.

1.5 EHSV má za to, že je třeba věnovat pozornost potřebám mobility obránců lidských práv, zejména zhoršuje-li se v dotčené třetí zemi situace v oblasti lidských práv, a případným rizikům ohrožujícím jejich činnost a osobní bezpečnost, která by mohlo spuštění mechanismu pro pozastavení ve vztahu k příslušné zemi vyvolat.

1.6 EHSV se domnívá, že režimy občanství pro investory, které zavedly třetí země s bezvízovým stykem, představují riziko pro veřejný pořádek a vnitřní bezpečnost členských států a že by mělo být možné pozastavit osvobození od vízové povinnosti pro třetí země, které se rozhodnou uplatňovat tyto režimy občanství pro investory, v jejichž rámci je občanství udělováno bez skutečné vazby na danou zemi.

2. **Obecné připomínky**

2.1 ***Souvislosti stanoviska***

2.1.1 Vízová politika EU je neodmyslitelnou součástí schengenského *acquis* a představuje jeden z nejvýznamnějších úspěchů evropské integrace. V současné době požívají bezvízového styku s EU státní příslušníci 61 třetích zemí, což znamená, že mohou do schengenského prostoru vstupovat bez víza na krátkodobé pobyty nepřekračující 90 dnů během jakéhokoli období 180 dnů. Bezvízová politika EU je založena na principu vízové vzájemnosti.

2.1.2 Vzhledem k rostoucím výzvám vyplývajícím z nelegální migrace a hrozbám pro bezpečnost EU se však ukázalo, že je nutné zavést ochranný mechanismus proti zneužívání osvobození od vízové povinnosti a dále jej posílit a zlepšit.

2.1.3 Mechanismus pozastavení byl zaveden v roce 2013 s cílem umožnit dočasné pozastavení osvobození od vízové povinnosti v případě podstatného nárůstu nelegální migrace. Byl koncipován jako ochranný mechanismus proti zneužívání osvobození od vízové povinnosti.

2.1.4 Tento mechanismus byl v roce 2017 revidován tak, aby pro členské státy bylo jednodušší oznámit Komisi okolnosti vedoucí k možnému pozastavení a aby Komise měla možnost mechanismus pozastavení spustit z vlastního podnětu.

2.1.5 Mechanismus pozastavení zavedený nařízením (EU) 2018/1806 ([1]) umožňuje dočasně pozastavit osvobození od vízové povinnosti v případě náhlého a podstatného nárůstu nelegální migrace či bezpečnostních rizik.

2.1.6 Dne 30. května 2023 pak Komise přijala sdělení o sledování bezvízových režimů EU ([2]), které stanovilo proces konzultací. Sdělení se zabývalo tím, jak dobře bezvízové režimy EU fungují, a určilo hlavní výzvy v oblasti nelegální migrace a bezpečnosti. V zájmu účinného řešení mnoha výzev vyplývajících z bezvízového styku v neustále se vyvíjejícím geopolitickém kontextu a s ohledem na konzultace s Evropským parlamentem, členskými státy a dalšími zúčastněnými stranami je cílem daného návrhu přizpůsobit mechanismus pozastavení těmto výzvám, a to změnou příslušných ustanovení článku 8 nařízení (EU) 2018/1806.

2.1.7 EHSV podporuje názor, že by se EU měla plně připravit, aby byla schopna rychle reagovat na širokou škálu možných budoucích bezpečnostních rizik, včetně hybridních hrozeb. Také se domnívá, že by měla být přezkoumána a zdokonalena stávající pravidla stanovená v článku 8 nařízení (EU) 2018/1806 (dále jen „nařízení o vízech“), která se týkají sledování toho, jak dobře bezvízové režimy se třetími zeměmi fungují, a pozastavení osvobození od vízové povinnosti v případě zvýšené nelegální migrace nebo bezpečnostních rizik (dále jen „mechanismus pro pozastavení zrušení vízové povinnosti“).

2.1.8 EHSV se domnívá, že je třeba vyjasnit kritéria pro spuštění tohoto mechanismu a současně zajistit jejich dostatečnou pružnost, aby bylo v případě potřeby možné je účinně a rychle uplatnit. To by pomohlo řešit řadu problémů, které vyplývají z bezvízového styku v neustále se vyvíjejícím geopolitickém kontextu.

2.2 ***Obecné připomínky***

2.2.1 EHSV si je vědom přínosů bezvízového styku pro občany obou stran těchto ujednání, jakož i jeho pozitivních dopadů na další upevňování vztahů EU s jejími partnery. Bezvízový styk stimuluje cestování a cestovní ruch, podporuje kulturní a akademické výměny, je přínosný pro inovace a technologie a zlepšuje diplomatické vztahy a mezinárodní spolupráci.

([1]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni (kodifikované znění) (Úř. věst. L 303, 28.11.2018, s. 39).

([2]) COM(2023) 297 final.

2.2.2 EHSV by však chtěl zároveň upozornit na případné stinné stránky těchto ujednání, a sice možné významné problémy v oblasti migrace a bezpečnosti. Zvýšená nelegální migrace v důsledku překračování povolené délky pobytu osobami v bezvízovém režimu či vysoký počet žádostí o azyl podávaných státními příslušníky třetích zemí s bezvízovým stykem, které jsou jen v malém množství případů vyřizovány kladně, jasně naznačují, že bezvízový režim s dotčenou třetí zemí musí být důkladně sledován a případně revidován nebo pozastaven.

2.2.3 EHSV si je vědom toho, že bezpečnost EU a jejích vnějších hranic výrazně ovlivnily nedávné geopolitické události, které ukázaly, že jednání některých zahraničních aktérů může představovat vážné ohrožení bezpečnostních zájmů Unie.

2.2.4 EHSV se domnívá, že i když mechanismus pozastavení jednoznačně chrání členské státy před bezpečnostními hrozbami, musí být uplatňován s maximální obezřetností, aby nebyl některými členskými státy využíván svévolně.

2.2.5 Má-li Komise v úmyslu pozastavit osvobození od vízové povinnosti nebo učiní-li členský stát oznámení, je třeba vzít v úvahu možný dopad tohoto pozastavení na státní příslušníky dotčené třetí země.

2.2.6 EHSV podporuje názor, že spuštění mechanismu pozastavení by mělo být zvažováno v širším kontextu vztahů Unie s příslušnou třetí zemí a že je třeba věnovat při tom zvláštní pozornost diplomatickým a vnějším vztahům Unie se třetími zeměmi. Důvodem pro spuštění tohoto mechanismu může tedy být porušování lidských práv a základních svobod, porušování dvoustranných dohod mezi Unií a dotčenou třetí zemí (včetně porušení mechanismu vzájemnosti v oblasti vízového styku), nepřátelské jednání vůči Unii či členským státům a nedodržování příslušných unijních sankcí či nezúčastněnost v této věci.

2.2.7 EHSV se domnívá, že je třeba věnovat zvláštní pozornost tomu, aby se v souvislosti se spuštěním či uplatňováním mechanismu pozastavení zamezilo rozdílnému výkladu a případným odlišným postupům.

2.2.8 EHSV doporučuje, aby Komise posoudila nutnost, přiměřenost a důsledky pozastavení osvobození do vízové povinnosti a vzala při tom v úvahu celkové vztahy Unie a jejích členských států s dotčenou třetí zemí, vhodnost pozastavení pro nápravu situace a dopad tohoto kroku na práva státních příslušníků dotčené země, zejména pak rizika pro obránce lidských práv.

2.2.9 EHSV se domnívá, že režimy občanství pro investory, které zavedly třetí země s bezvízovým stykem, představují riziko pro veřejný pořádek a vnitřní bezpečnost členských států. Absence komplexních bezpečnostních kontrol, prověřovacích postupů a hloubkové kontroly představují pro občany Unie řadu vážných bezpečnostních rizik, jako jsou rizika plynoucí z praní peněz a korupce. Aby se zabránilo zneužívání bezvízového styku s Unií k tomuto účelu, mělo by být možné pozastavit osvobození od vízové povinnosti pro třetí země, které se rozhodnou uplatňovat tyto režimy občanství pro investory, v jejichž rámci je občanství udělováno bez skutečné vazby na danou zemi.

2.3 ***Konkrétní připomínky***

2.3.1 EHSV doporučuje intenzivněji monitorovat situaci nebo komunikovat se zeměmi, které režimy občanství pro investory zavedly, aby byly odhaleny nedostatky v jimi uplatňovaných postupech, a současně tyto země vybízet, aby od těchto postupů naturalizace upustily.

2.3.2 EHSV doporučuje, aby EU v případě spuštění mechanismu pozastavení nabídla (po pečlivém zvážení a s přihlédnutím k nutnosti zaručit bezpečnost v EU) ochranu určitým kategoriím osob, například aktivistům v oblasti občanských a lidských práv, zranitelným osobám, jimž v dané třetí zemi hrozí vyloučení nebo trestní stíhání (například osoby se zdravotním postižením či příslušníci komunity LGBTIQ+ apod.), a studentům či akademickým pracovníkům, kteří mají zájem přicestovat z pracovních důvodů a kteří by mohli přispět k technologickému rozvoji a inovacím v EU.

2.3.3 EHSV má za to, že je třeba věnovat pozornost potřebám mobility obránců lidských práv, zejména zhoršuje-li se v dotčené třetí zemi situace v oblasti lidských práv, a případným rizikům ohrožujícím jejich činnost a osobní bezpečnost, které by mohlo spuštění mechanismu pozastavení ve vztahu k příslušné zemi vyvolat. Aktivisté v oblasti lidských práv by mechanismem pozastavení ani trvalým ukončením bezvízového styku neměli být ohroženi.

2.3.4 EHSV upozorňuje, že vzhledem k rizikům, která jsou spojena se stále větším pracovním zatížením pohraniční stráže, je třeba navýšit kapacitu těchto orgánů, aby mohly náležitě plnit své úkoly.

2.3.5 EHSV zdůrazňuje, že je nezbytné, aby politika EU spočívající v osvobození od vízové povinnosti založená na její politice dodržování lidských práv upřednostňovala kandidátské země, země, s nimiž EU sdílí zásady a hodnoty, a země, s nimiž má dohody opírající se o ustanovení o demokracii. Tato politika by měla být soudržná, založená na zájmech Unie a objektivních kritériích a neměla by mít za následek nespravedlivou diskriminaci. V tomto smyslu a v souladu s výsledkem hlasování, které se v této věci uskutečnilo ve Výboru Evropského parlamentu pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci, žádá EHSV Komisi, aby nalezla možnost, jak do seznamu v příloze II (seznam zemí, jejichž státní příslušníci jsou osvobozeni od vízové povinnosti) nařízení (EU) 2018/1806 co nejdříve zahrnout Ekvádor, pokud možno před skončením tohoto funkčního období, neboť Ekvádor byl nespravedlivě penalizován kvůli situaci, jež nijak nesouvisí s dosaženými výsledky této země.

V Bruselu dne 23. října 2024.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Oliver RÖPKE